

Humán kapacitásfejlesztés az egészségügyben

Interjú Dr. Páva Hanna ÁEEK főigazgató-helyettessel

Az egészségügyi ellátórendszer talpon maradásának és jövőjének sarkalatos kérdése a dolgozók megtartása és az utánpótlás biztosítása, ami különösen időszerű az egészségügyi szakdolgozók tekintetében. Az „Egészséges Magyarország 2014-2020” Egészségügyi Ágazati Stratégia kiemelt célja az ellátások humán kapacitásának mennyiségi és minőségi fejlesztése. Arról, hogy ennek megvalósítása érdekében milyen konkrét lépések történtek, Dr. Páva Hanna, az Állami Egészségügyi Ellátó Központ (ÁEEK) főigazgató-helyettese, az Emberi Erőforrás Fejlesztési Főigazgatóság vezetője számolt be lapunknak.

– Ön 2015 májusa óta vezeti az Egészségügyi Nyilvántartási és Képzési Központot, amely ez év januárjától annak jogutódjaként, az ÁEEK Emberi Erőforrás Fejlesztési Főigazgatóságaként működik. Melyek az intézmény legfontosabb feladatai?

Az egészségügyi háttérintézmények közelmúltbeli átalakítása folytán központunk valóban betagozódott az ÁEEK szervezésébe, és 2017. január 1-jétől a jogelőd tevékenységi körét továbbra is ellátva végzi az egészségügyi munkavállalói léttel összefüggő hatósági feladatokat. Ilyen például az egészségügyi szakképesítéssel rendelkező személyek alapnyilvántartása, a működési nyilvántartás vezetése, illetve megújítása, a külföldi munkavállaláshoz szükséges hatósági igazolások kiadása. Idetartozik a képzőintézmények akkreditációja, az egészségügyi diplomák és szakképesítések elismerése, és 2015. július 1-jétől a rezidensek foglalkoztatása is. A munkavégzéssel kapcsolatos hatósági feladatok mellett intézményünk az egyetemes egészségügyi ágazati humán erőforrás-monitoring rendszer működtetésével kapcsolatos feladatokat is ellátja. Módszertani központként kutatásokat és elemzéseket végez az egészségügyben, javaslatokat dolgoz ki bizonyos kérdésekben. Az intézményünkben összpontosuló komoly tudástőkét kiaknázva képző- és vizsgáztató funkciót is ellátunk, például évente több alkalommal ingyenes továbbképzéseket tartunk az egészségügyi szakdolgozók számára. A természetgyógyászat tekintetében intézményünk az ország egyetlen, kizárólagos vizsgaközpontja. Az átszervezéseket követően néhány feladatunkat – például a kábítószerrel végezhető tevékenységek engedélyezését és az orvostechonikai eszközökkel kapcsolatos hatósági teendőket – átvette az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet, így ma már teljes erőnkkel a HR fejlesztésre koncentrálhatunk.

FELZÁRKÓZTATÁS

– Az emberi erőforrás hiánya különösképpen megmutatkozik az ápolás területén. Ma már nyilvánvaló, hogy beavatkozásra van szükség. Indul-e olyan program, amely a szakdolgozók megtartására irányul?

Igen, munkatársaim az elmúlt években több felmérést végeztek, amelyekből kiderült, hogy az egészségügyi intézményekben hányan dolgoznak olyan kollégák, akik nem rendelkeznek OKJ szerinti ápolói végzettséggel. Elsősorban az idősebb – negyven év feletti – generáció tagjairól van szó, akik akkor szereztek meg az általános ápoló, illetve általános asszisztens szakképesítést, amikor az OKJ rendszer még nem létezett. Az ő felzárkóztatásukat szolgálja az EFOP-3.8.1-14 ápoló szakképzési program, amelynek résztvevői OKJ szerinti egészségügyi szakképzettséget szerezhetnek. A projekt keretében a képzésben résztvevők ösztöndíjat kapnak, illetve a képzés – a munkából való kiesésük – időtartama alatt helyettesítési díjat fizetünk annak az intézménynek, amellyel munkavállalói jogviszonyban állnak. Továbbá lehetővé tesszük a kedvezményezett egészségügyi intézményben dolgozó személyek részére a képzéseken való részvételt oly módon is, hogy mindeközben folyamatosan fenntarthatják az ápolói tevékenységüket. A kétféle képzés 2016 őszén indult, már zajlanak az első fázist záró vizsgák. Májusban indul a képzés második szakasza, és jövő tavasszal szerezheti meg az OKJ szakképesítést mindaz a kb. 570 szakdolgozó, aki részt vesz a programban. Ennek a kiegészítő képzésnek a révén emelkedni fog a fizetésük, mivel az OKJ szerinti egészségügyi szakképesítés magasabb bérbesorolásra jogosít. A kiírás alapján nem vehet részt a programban a közép-magyarországi régió, így a projektet az egyéb régiókban működő egészségügyi intézményekre és az ott dolgozóakra tudtuk kiterjeszteni. A felzárkóztató képzési tananyag összeállítására, a képzésre és vizsgáztatásra, valamint a szakmai területi és központi koordinációs tevékenységekre 1,8 milliárd forintot biztosít a program.

– A jelenleg érvényes jogszabályok lehetővé teszik az iskolarendszeren kívül történő ápolóképzést?

Ezen uniós felzárkóztató képzések esetében a jogszabály felhatalmazást ad az iskolarendszeren kívüli képzésre. Más esetekben való igaz, hogy a legnagyobb tanulószámmal működő ápolói, illetve csecsemő- és gyermekápolói képzés csak iskolarendszerű kereteken belül végezhető. Ennek hátterében az áll, hogy a betegbiztonság szempontjából is fontos szakmai minőséget csak ily módon lehet biztosítani. Az EFOP projekt azért képezhet kivételt e szabály alól, mert azon kollégák képzését teszi lehetővé, akik nem ma kezdték a szakmát, hanem adott esetben húsz-harminc éve az egészségügyben dolgoznak. Tehát már rendelkeznek szakmai ismeretekkel, rutinnal, és ennek a kiegészítő képzésnek a keretében bővíthetik a tudásukat, naprakész ismeretekre tehetnek szert. Mindettől azt reméljük, hogy emelkedni fog a betegellátás színvonala, és növekedni fog a szakdolgozók elégedettsége is.

UTÁNPÓTLÁS

– Manapság kevés fiatal választja az egészségügyi pályát, helyette inkább sokan a magasabb fizetést kínáló cégeknél helyezkednek el az érettségit követően. Mit lehet tenni annak érdekében, hogy ez a tendencia megforduljon?

Éppen ebből a megfontolásból indul el az ápoló tanulók részére pályaválasztást támogató ösztöndíj program (EFOP-1.10-VEKOP-16). Tavaly ősszel adtuk be a pályázatot, amelynek pozitív elbírálása már megtörtént, jelenleg folyamatban van a támogatói szerződés aláírása. A projekt gazdája – a jogutódlás révén – az ÁEEK, reméljük, hogy a közeljövőben a szerződés aláírását követően megkezdődhet az érdemi munka. Ennek a 4,4 milliárd keretösszegű projektnek az a célja, hogy minél több fiatalal szeretnénk meg az egészségügyi pályát. Igyekszünk előmozdítani, hogy a fiatalok egyre nagyobb számban kezdjék meg a képzésüket ápoló, vagy csecsemő- és gyermekápoló, illetve valamely más egészségügyi szakképesítésben. Az ösztöndíj programra jelentkezők több mint harminc szakma közül választhatnak és szerezhethetnek az Országos Képzési Jegyzék szerinti szakképesítést. A képzés időszakában a fiatalok ösztöndíjban részesülhetnek, amennyiben beadják pályázatukat, és megfelelnek a kiírási feltételeknek, azaz részt vesznek a képzésben, és meghatározott tanulmányi eredményt érnek el. Minden ösztöndíjossal szerződést fogunk kötni, amelyben vállalja, hogy a végzést követően ugyanannyi ideig fog valamelyik hazai közfinanszírozott egészségügyi intézményben dolgozni, mint amennyi ideig ösztöndíjban részesül.

– Milyen időtartamra adható az ösztöndíj?

Maximum három évig kaphatnak ösztöndíjat a fiatalok, attól függően, hogy mennyi ideig tart a képzésük. Jogszabály rögzíti, hogy milyen feltételekkel lehet bekerülni a programba. Alapfeltétel az érettségi megléte. Aki gimnáziumban érettségizett, annak az ápolói szakma megszerzése három évig tart. Az egészségügyi szakközépiskolában érettségizettek esetében két év alatt megszereshetik az ápolói szakképesítést. Egyes képzések pedig – szakmától függően – rövidebb ideig tartanak. A képzés és az ösztöndíj időtartama tehát attól függ, hogy milyen típusú középiskolában végzett, és milyen szakmát választ a pályázó.

– Hány hallgató ösztöndíját fedezi a program?

A projekt keretében összesen 3200 ösztöndíj nyújtható az ország egész területén, beleértve a közép-magyarországi régiót is. Reméljük, hogy ennek révén vonzóvá tudjuk tenni az egészségügyi pályát a fiatalok számára.

– Hogyan kívánják megszólítani a fiatalokat?

A projekt lehetővé teszi, hogy egy meghatározott összeget társadalmi célú kampányra fordítsunk. Ennek keretében szeretnénk arra ösztönözni a fiatalokat, hogy e szép humán szakmák közül válasszanak hivatást. A program szerint több éven keresztül meghirdethetjük az ösztöndíjakat, tehát mindazokat meg tudjuk nyerni, akik idén, jövőre, vagy azt követően érettségiznek és affinitást éreznek az egészségügyi pálya iránt. Mindemellett támogatásban részesítjük azokat a szakembereket is, akik vállalják a tanulók mentorálását. Nem

feltétlenül a képzést végző tanárokról van szó, hanem azokról az egészségügyben jártas szakemberekről, akiknek az lesz a feladata, hogy kézen fogják és vezessék a szakmát tanuló fiatalokat, megismertessék velük az ellátórendszert, és adott esetben segítsenek nekik az elhelyezkedésben is.

– A humán erőforrás hiány már-már veszélyezteti az egészségügyi intézmények működését. Létezik felmérés arra vonatkozóan, hogy hány szakemberre lenne szükség országos szinten?

Nagyon nehéz ezt meghatározni, hiszen az, hogy egy-egy kórházban hány dolgozóra lenne még szükség, függ az intézmény típusától és profiljától. A minimumfeltételek egyfajta mankót jelentenek a feltérképezésben, aminek egyelőre még az elején tartunk. Középtávú prognózist szeretnénk felállítani, hogy – látva a korfát – felmérhessük, öt-tíz év múlva hány szakemberre lesz szükség. Ha figyelembe vesszük, milyen ütemben fejlődik az orvosi technológia, még az is kihívást jelent, hogy megjósoljuk, milyen típusú szakképesítésekre jelentkezik igény a későbbiekben. Hiszen egyáltalán nem vehetjük biztosra, hogy egy napjainkban kurrensnek számító szakma egy évtized múlva is keresett lesz.

GYAKORLATORINETÁLT KÉPZÉS

– Lényeges, hogy az elméleti oktatást minőségi szakmai gyakorlat kísérje. Ezen a téren is terveznek fejlesztést?

Igen, a szakmai gyakorlatok szimulátorokkal és egyéb segédesszközökkel történő támogatását teszi hamarosan lehetővé a klinikai skill-laborok fejlesztésére irányuló EFOP-2.2.9-16 projekt, melynek kiemelt kedvezményezettje az ÁEEK. A program keretében 15 – a közép-magyarországi régió kivül működő – kórház és a három vidéki – orvosképzést folytató – egyetem összesen 8 milliárd forintnyi értékben vásárolhat okos eszközöket a tervezett szimulációs laborokba. Ezek az élethű modelleken gyakorolhatják majd a leendő szakemberek az ápolói feladatkörbe tartozó különféle beavatkozásokat, mint amilyen a vérmintavétel, a katéterezés stb. Mindennek színteréül az egészségügyi szakképzést folytató intézményekkel együttműködésben kialakított ún. skill-laborok fognak szolgálni, ahol nem csak a szakképzésben résztvevők, hanem akár az adott egészségügyi intézményben dolgozók is gyakorolhatnak majd. Hiszen a megfelelő rutin megszerzése különösen fontos – és a betegbiztonság szempontjából is lényeges – a fájdalommal, vagy nagyobb kockázattal járó beavatkozások terén. Az orvosegyetemeken hasonló típusú, ám még specifikusabb okos eszközök kerülnek beszerzésre. Az orvostanhallgatóknak és a rezidenseknek olyan beavatkozásokat kell begyakorolniuk, amelyek orvosi feladatot képeznek, ezért gyakran speciális szoftverrel is felszerelt eszközöket kell biztosítani a számukra.

– Mikor indulhat el ez a projekt?

Jelenleg az előkészítési munkálatok zajlanak. Egy technikai módosítás miatt a projekt egy hónappal ezelőtt újra kiírásra került, remélhetőleg néhány hónapon belül megkezdődhet a végrehajtás.

Boromisza Piroska

NÉVJEGY



Dr. Páva Hanna ÁEEK főigazgató-helyettes. 1985-ben szerzett jogászi diplomát a Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. 1988-ban jogi szakvizsgát tett, 1990-ben iparjogvédelmi szakjogász, 1999-ben európai jogi szakjogász képzettséget szerzett az ELTE Jogi Továbbképző Intézetben. 1990-2000 között a Népjóléti Minisztérium főosztályvezető helyettese, 2000-2002 között az Egészségügyi Minisztérium helyettes

államtitkára. 2003-2008 között az Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatal elnöke. 2008-2010 között a Szociális és Munkaügyi Minisztérium főosztályvezetője. 2010-2012 között a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Egészségügyi Államtitkárságának helyettes államtitkára. 2012-2015 között az Emberi Erőforrások Minisztériuma Egészségügyi Államtitkárságának helyettes államtitkára. 2015 májusától az Egészségügyi Nyilvántartási és Képzési Központ elnöke. 2017 januárjától az Állami Egészségügyi Ellátó Központ (ÁEEK) főigazgató-helyettese, az Emberi Erőforrás Fejlesztési Főigazgatóság vezetője.

államtitkára. 2003-2008 között az Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatal elnöke. 2008-2010 között a Szociális és Munkaügyi Minisztérium főosztályvezetője. 2010-2012 között a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Egészségügyi Államtitkárságának helyettes államtitkára. 2012-2015 között az Emberi Erőforrások Minisztériuma Egészségügyi Államtitkárságának helyettes államtitkára. 2015 májusától az Egészségügyi Nyilvántartási és Képzési Központ elnöke. 2017 januárjától az Állami Egészségügyi Ellátó Központ (ÁEEK) főigazgató-helyettese, az Emberi Erőforrás Fejlesztési Főigazgatóság vezetője.

Parkinson-betegek Világnapja, idén 200 éves a Parkinson-kór

1690-ben először egy magyar írt róla

Budapest, 2017. április 11. – James Parkinson angol orvos és természettudós épp 200 évvel ezelőtt, 1817-ben írta le először a korábban paralysis agitans néven ismert betegség tünetegyüttesét. Kevésbé ismert, de 1690-ben Pápai Pariz Ferenc is írt a remegés, meglassultság, izommerevség és testtartási instabilitás kombinációjából álló betegségről. Ma Magyarországon kb. 30 000 ember él Parkinson-kórral, ám 2030-ra a betegszám megkétszereződésével kell számolni. A DELTA Magyar Parkinson Egyesület világnapi eseményén rájuk hívták fel a figyelmet.

A Parkinson-betegek Világnapja célja, hogy felhívja a figyelmet a betegségre, valamint hangsúlyozza az érintettek társadalmi elfogadottságának fontosságát. Ma Magyarországon közel 30.000 ember él Parkinson-kórral. Európában majdnem 1,4 millió egyént érint ez a betegség, és 2030-ra a betegszám megkétszereződésével számolnak a szakértők. A Parkinson-kór a második leggyakoribb úgynevezett degeneratív idegrendszeri betegség az Alzheimer-kór után, rendkívül nagy tehát a betegség egészségügyi, valamint szociális és társadalmi jelentősége. A Parkinson-kór kezelése egyedi megközelítést igényel, hiszen a kórkép nagyon változatos tüneteket okoz - ezek között a mozgászavar tünetei a legjellemzőbbek és legismertebbek. A Parkinson-kór egyedi, változatos tünetekkel járó betegség. A betegség előrehaladott szakaszában a betegeket leginkább az teszi próbára, hogy kiszámíthatatlan a mozgásuk, nem tudják tervezni napjaikat, egyre inkább segítségre szorulnak. Kommunikációs készségük, beszédük, írásuk romlik. Az általános vélekedéssel ellentétben a Parkinson-kór nem kizárólag az idős kor betegsége, egyre több a fiatalokban diagnosztizált beteg is. Míg a fiatalokban kezdődő megbetegedés gyakorta a munkahely elvesztésével és komoly stigmatizációval jár, idősebb korban az önellátó képesség elvesztése a legfájdalmasabb probléma, amivel a betegeknek és családjuknak szembesülnie kell. Így válik a Parkinson-kór a család betegségévé, és egyben gyakran elviselhetetlen szociális teherrel. Vannak műszeres terápiák, melyek segíthetnek az önellátó képesség visszanyerésében, esetleg a munkahely megtartásában. Ezek hazánkban is hozzáférhetők. A történelem több ismert Parkinson-kóros beteget is felvonultat: János Pál Pápa, Salvadore Dali, Muhamad Ali, Michael J. Fox, Robin Williams, Kertész Imre.

Az egyesület az idei világnapon is felhívta a figyelmet a betegségre, a 200-as évforduló alkalmából ráadásul egy különleges ünnepséggel készültek, mely Susanna Lindwall, a European Parkinson's Disease Association (EPDA) volt elnökének köszöntő levelével vette kezdetét. Az MTA székházban tartott ünnepi ülésen beszédet mondott Klivényi Péter, a Magyar Tudományos Parkinson Társaság Elnöke, Vizi E. Szilveszter (az MTA volt elnöke), Freund Tamás (az MTA alelnöke), Bereczki Dániel (az MTA doktora), Hámosi József (az MTA volt alelnöke) és Takáts Annamária, a DELTA Magyar Parkinson Egyesület elnöke, a Semmelweis Egyetem klinikai főorvosa is. Ezt követően az egyesület tagjai átsétáltak a Szent István Bazilikához, hogy itt 200-as számot formázva és szimbolikus lufi felengedéssel emlékezzenek meg James Parkinsonról.

A DELTA Magyar Parkinson Egyesület, a European Parkinson's Disease Association (EPDA) tagjaként azért küzd, hogy a Parkinson-betegek teljes életet élhessenek hazánkban is. Az EPDA több tíz éves erőfeszítését megkoronázta az, hogy 2016. február 18-án az Európa Parlament napirendre tűzte a Parkinson-kórral élők helyzetét.

Szerk.